

دانشگاه سوادکوه

مباحث اجرایی طراحی شهری

(دوره‌ای بر تحقق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری)

www.ketab.ir

دکتر حیدر جهان‌بخش مهندس صابر زند

مهندس مرتضی لطفی پورسیاه‌کلرودی

سرنشانه	: جهانپخش، حیدر، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدید آور	: مباحث اجرایی طراحی شهری (درآمدی بر تحقیق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری) حیدر جهانپخش، صابر زند، مرتضی لطفی پورسیاهکلرودی؛ ویراستاران علمی هادی ایوانی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۸ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور، ۲۶۸۴. گروه معماری و شهرسازی، ۲۶/۷.
شابک	: 4 - 140732 - 964 - 978
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۶۳.
موضوع	: شهرسازی - آموزش برنامه‌های
موضوع	: City planning -- Programed instruction
موضوع	: شهرسازی - طرح و برنامه‌ریزی
موضوع	: City planning -- Design
موضوع	: شهرسازی - آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: City planning -- Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	: شهرسازی - طرح و برنامه‌ریزی - آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: City planning -- Design -- Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه افزود	: زند، صابر
شناسه افزود	: لطفی پورسیاهکلرودی، مرتضی، ۱۳۶۵ -
شناسه افزود	: ایوانی، هادی، ۱۳۵۱ -، ویراستار
شناسه افزود	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزود	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: ۳۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۹۳

چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰

قیمت: ۳۳۰۰۰۰ ریال

مباحث اجرایی طراحی شهری

(درآمدی بر تحقیق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری)

کارشناسی ارشد طراحی شهری

مؤلفان: دکتر حیدر جهانپخش - مهندس صابر زند - مهندس مرتضی لطفی پورسیاهکلرودی

ویراستار علمی: دکتر هادی ایوانی

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شابک: ۴ - 140732 - 964 - 978

ISBN: 978 - 964 - 140732 - 4

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید.

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و این اثر یا بخشی از آن ممنوع است و هرگونه پخش و روی جلد و... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

(این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیامنور: تهران، خیابان شهید رجایی،

ترسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۰۲۱-۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۰۹۸۲۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست کتاب

یازده

پیشگفتار

- فصل اول: برنامه‌ریزی اجرایی در طرح‌های توسعه شهری (پروژه‌های طراحی شهری)
- ۱ هدف کلی
- ۱ هدف‌های یادگیری
- ۱ مقدمه
- ۲ ۱-۱ مفهوم برنامه و برنامه‌ریزی
- ۶ ۲-۱ نظام برنامه‌ریزی در ایران
- ۶ ۱-۲-۱ نظام برنامه‌ریزی در ایران قبل از انقلاب
- ۸ ۲-۲-۱ نظام برنامه‌ریزی در ایران بعد از انقلاب
- ۱۰ ۳-۱ برنامه‌ریزی اجرایی
- ۱۵ ۴-۱ اصول و مبانی برنامه‌ریزی طراحی محور
- ۲۰ ۵-۱ پیوند بین برنامه‌ریزی و طراحی شهری
- ۲۱ ۶-۱ جایگاه و اهمیت برنامه‌ریزی شهری در طراحی شهری
- ۲۷ ۷-۱ جایگاه طراحی شهری در نظام طرح‌های توسعه شهری
- ۲۸ ۸-۱ طرح توسعه شهری و انواع آن
- ۲۹ ۱-۸-۱ طرح جامع سرزمین
- ۲۹ ۲-۸-۱ طرح‌های کالبدی منی و منطقه‌ای
- ۲۹ ۳-۸-۱ طرح توسعه و عمران (جامع ناحیه‌ای)
- ۳۰ ۴-۸-۱ طرح مجموعه شهری
- ۳۰ ۵-۸-۱ طرح ساماندهی فضا و سکونتگاه‌های روستایی
- ۳۰ ۶-۸-۱ طرح جامع شهر
- ۳۰ ۷-۸-۱ طرح هادی شهر
- ۳۱ ۸-۸-۱ طرح تفصیلی
- ۳۱ ۹-۸-۱ طرح‌های ویژه

- ۳۲ ۱-۸-۱۰ طرح شهرهای جدید
- ۳۲ ۱-۸-۱۱ طرح شهرک‌های مسکونی
- ۳۲ ۱-۸-۱۲ طرح سایر شهرک‌ها
- ۳۲ ۱-۸-۱۳ طرح توسعه و عمران و حوزه نفوذ
- ۳۳ ۱-۸-۱۴ طرح ساختاری - راهبردی
- ۳۴ ۱-۸-۱۵ ورود طراحی شهری به ایران و اولین پروژه‌های رسمی طراحی شهری کشور
- ۴۴ ۹- اهداف بخش طراحی شهری در طرح‌های توسعه
- ۴۴ ۱-۹-۱ ۱-خوانایی
- ۴۵ ۱-۹-۲ ۲-سازندگی
- ۴۶ ۱-۹-۳ ۳-هویت
- ۴۷ ۱-۹-۴ ۴-زیبایی
- ۵۱ ۱- سیر تحول رویکردهای سیاست‌گذاری شهری
- ۵۳ ۱-۱- راهکارهای کاربردی سیاست‌های طراحی شهری
- ۵۳ ۱-۱-۱ ۱- تولید برداشتن موضوعات طراحی در سلسله‌مراتب استاد چارچوب توسعه محلی و حتی فراتر از آن در ابعاد اجتماعات محلی
- ۵۳ ۱-۱-۲ توجه به طراحی شهری به‌عنوان بستری که سایر موضوعات و سیاست‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد.
- ۵۴ ۱-۱-۳ ۳- تنظیم سیاست طراحی شهری بر مبنای درک عمیق از بافت محلی و فرایند طراحی شهری
- ۵۴ ۱-۱-۴ ۴- اطمینان از اینکه طراحی شهری فراتر از مقیاس سایت‌های کوچک و مجزا می‌تواند به ایجاد اهداف چارچوب توسعه اجتماعات محلی در سطوح مختلف فضایی
- ۵۵ ۱-۱-۵ توجه به عوامل اجتماعی و توسعه پایدار را در نظر گرفتن ابعاد بصری و عملکردی در تهیه سیاست‌های طراحی شهری
- ۵۵ خلاصه فصل اول
- ۵۸ خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول
- ۵۹ فصل دوم: ماهیت پروژه‌های طراحی شهری در مقیاس راهبردی
- ۶۳ هدف کلی
- ۶۳ هدف‌های یادگیری
- ۶۳ مقدمه
- ۶۴ ۱-۲ سیر تکامل مفهوم طراحی شهری
- ۶۶ ۱-۱-۲ ۱- مرحله اول: دوران جنینی طراحی شهری «پیش طراحی شهری»
- ۶۸ ۱-۲-۲ ۲- مرحله دوم: دوران نوزادی طراحی شهری «طراحی شهری آرایی»
- ۷۰ ۱-۲-۳ ۳- مرحله سوم: دوران کودکی طراحی شهری «طراحی شهری عملکردگرا»
- ۷۲ ۱-۲-۴ ۴- مرحله چهارم: دوران نوجوانی طراحی شهری «طراحی شهری ادراکی»
- ۷۵ ۱-۲-۵ ۵- مرحله پنجم: دوران بلوغ طراحی شهری «طراحی شهری پایدار»
- ۷۷ ۲-۲ اهداف طراحی شهری
- ۷۷ ۱-۲-۲ اهداف عام طراحی شهری

۷۸	۲-۲-۲ اهداف خاص طراحی شهری
۸۰	۳-۲ دلایل تهیه طرح‌های طراحی شهری
۸۰	۱-۳-۲ تصورات غیرواقعی
۸۰	۲-۳-۲ راهبردهای تقسیم‌کننده
۸۰	۳-۳-۲ ایجاد مکان‌های مناسب
۸۰	۴-۳-۲ بازاریابی محوطه‌ها و نواحی
۸۱	۵-۳-۲ تنظیم «پیمان»
۸۱	۴-۲ حوزه شناخت و فعالیت طراحی شهری
۸۴	۵-۲ ضرورت توجه به مقیاس راهبردی در پروژه‌های طراحی شهری
۸۵	۶-۲ الگوهای سه‌گانه عمل طراحی شهری
۸۵	۱-۶-۲ الگو طراحی شهری ساخت‌وسازگرا
۸۶	۲-۶-۲ الگوی طراحی شهری حفاظت‌گرا
۸۶	۳-۶-۲ الگوی طراحی شهری جامعه‌گرا
۸۸	۷-۲ طرح‌های طراحی شهری
۸۸	۱-۷-۲ طرح شبکه خیابان‌ها و ماص آن‌ها
۸۸	۲-۷-۲ طرح شبکه فضاهای آزاد
۸۸	۳-۷-۲ طراحی پرسپکتیوها
۸۹	۴-۷-۲ راهنمای طراحی
۹۰	۵-۷-۲ طرح اجرایی و مرحله‌بندی
۹۰	۶-۷-۲ نقش طراحی شهری در اجرا
۹۰	۷-۷-۲ پشتیبانی مردم
۹۰	۸-۷-۲ تأیید الزامات و مقررات منطقه‌بندی
۹۰	۹-۷-۲ سرمایه‌گذاری و تأمین مالی
۹۱	۱۰-۷-۲ بازاریابی
۹۱	۱۱-۷-۲ چارچوبی برای مؤسسات اجرایی
۹۱	۸-۲ اسناد هدایت و کنترل طراحی شهری
۹۱	۱-۸-۲ چارچوب طراحی شهری
۹۲	۲-۸-۲ سند هدایت طراحی شهری
۹۵	۳-۸-۲ جایگاه راهنماهای طراحی در فرایند طراحی شهری
۹۷	۴-۸-۲ الگوهای عملیاتی برای تدوین ابزارهای هدایت و کنترل طراحی شهری در ایران
۱۰۰	خلاصه فصل دوم
۱۰۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۱۰۳	فصل سوم: آشنایی با فرایند طراحی شهر
۱۰۳	هدف کلی
۱۰۳	هدف‌های یادگیری
۱۰۳	مقدمه

۱۰۴	۱-۳ بررسی فرایند طراحی شهری
۱۰۵	۱-۱-۳ فرایند طراحی شهری دکارتی - استقرایی
۱۰۶	۲-۱-۳ فرایند طراحی شهری فرضیه آزما - قیاسی
۱۰۸	۳-۱-۳ فرایند طراحی شهری مسئله گشا - تصمیم ساز
۱۰۹	۴-۱-۳ فرایند طراحی شهری خلاقانه
۱۱۲	۵-۱-۳ فرایند طراحی شهری جامع - عقلایی
۱۱۶	۶-۱-۳ فرایند طراحی شهری راهبردی
۱۲۴	۷-۱-۳ فرایند طراحی شهری ارتباطی
۱۲۷	۲-۳ جایگاه تحقق پذیری در فرایند طراحی شهری
۱۳۰	۳-۳ جایگاه بازنگری در فرایند طراحی شهری
۱۳۱	نخستین فصل سوم
۱۳۲	خاکه رمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۱۳۵	فصل چهارم فرایند رین برنامه‌های اجرایی و تشریح اصول مرتبط با سیاست‌های اجرایی
۱۳۵	هدف کلی
۱۳۵	هدف‌های یادگیرنده
۱۳۵	مقدمه
۱۳۶	۱-۲ برنامه اجرایی طرح‌های جامع
۱۳۶	۲-۴ چارچوب انجام پروژه‌های راهبردی
۱۳۸	۱-۲-۴ راهبرد تشکیل یافته
۱۳۸	۲-۲-۴ تفسیر، ایجاد یک طرح کلی (برنامه) برای انجام راهبرد
۱۴۰	۳-۲-۴ تطابق - مماس ماندن بر واقعیت
۱۴۱	۴-۲-۴ اجرا
۱۴۱	۵-۲-۴ واقعیت/ یافت شرکت
۱۴۲	۶-۲-۴ چه زمانی انجام راهبرد با شکست مواجه می‌شود
۱۴۲	۳-۴ فرایند طراحی و اجرایی پروژه
۱۴۲	۱-۳-۴ طراحی و اجرا به عنوان سیستمی مجتمع
۱۴۳	۲-۳-۴ نوآوری و امکان سنجی اقتصادی
۱۴۴	۳-۳-۴ روش یا متدلوژی طراحی
۱۴۴	۴-۳-۴ طراحی عملی با اجرایی
۱۴۶	۵-۳-۴ برنامه‌ریزی اجرا
۱۴۷	۴-۴ سازمان‌دهی پروژه‌های اجرایی
۱۴۹	۵-۴ مجریان امر اجرا
۱۴۹	۶-۴ دیدگاه‌های مختلف در مورد اجرا
۱۵۳	۷-۴ مفهوم سیاست‌های طراحی و اجرا
۱۵۵	۸-۴ مفهوم سیاست و سازمان‌دهی آن
۱۵۸	۹-۴ بررسی سطوح و مقیاس‌های طراحی شهری

۱۶۱	۱۰-۴ بررسی نمونه‌های طراحی شهری
۱۶۱	۱-۱۰-۴ بررسی نمونه موفق از طراحی شهری در ایران (شهر جدید رامشاز، ایران)
۱۷۱	۲-۱۰-۴ بهسازی بافت منطقه ۱۲ تهران
۱۷۲	۳-۱۰-۴ میدان امام حسین تهران
۱۷۲	۴-۱۰-۴ میدان شهرداری رشت
۱۷۳	۵-۱۰-۴ پیاده‌راه بلوار چمران شیراز
۱۷۳	۶-۱۰-۴ بررسی نمونه موفق از طراحی شهری خارجی (برازیلیا، برزیل)
۱۷۹	۱۱-۴ آسیب‌شناسی طرح‌های طراحی شهری در ایران
۱۸۱	۱۲-۴ چالش‌های پیاده‌سازی و تحقق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری در ایران
۱۸۷	خلاصه فصل چهارم
۱۸۹	خودآزمایی چهارگانه‌ای فصل چهارم
۱۹۱	فصل پنجم: آشنایی با سازمان اجرایی تشکیلات و تنظیم اعتبارات آن
۱۹۱	هدف کلی
۱۹۱	اهداف‌های یادگیری
۱۹۱	مقدمه
۱۹۲	۱-۵ نهادهای ذی‌مدخل در مدیریت شهری
۱۹۳	۲-۵ سازمان‌ها و ادارات مرتبط در نسیم اعتبارات برنامه اجرایی
۱۹۳	۱-۲-۵ شهرداری و نقش آن در مدیریت شهری
۱۹۹	۲-۲-۵ شهرداری و سازمان‌های وابسته (سازمان شهرداری)
۲۰۰	۳-۲-۵ سازمان غیردولتی
۲۰۱	۴-۲-۵ سازمان ملل - هیئات
۲۰۴	۳-۵ نقش شوراهای اسلامی شهرها در مدیریت شهری
۲۰۴	۱-۳-۵ پیشینه و روند تاریخی تشکیل شوراها در ایران
۲۰۶	۲-۳-۵ نقش شورا در مدیریت شهری
۲۰۷	۳-۳-۵ فلسفه تشکیل شورا
۲۰۷	۴-۳-۵ جایگاه شورا در قانون اساسی
۲۰۹	۵-۳-۵ جایگاه حقوقی شوراها و شهرداری‌ها
۲۱۱	۶-۳-۵ آسیب‌شناسی شوراهای اسلامی شهرها
۲۱۲	۷-۳-۵ دسته‌بندی ساختار اداری و مدل‌های اصلی در اداره شهر
۲۱۶	۴-۵ نقش ذی‌نفعان و ذی‌مدخلان در تحقق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری
۲۱۶	۱-۴-۵ نهادهای حاکمیتی و حکومت‌های محلی
۲۱۷	۲-۴-۵ تهیه‌کنندگان طرح‌ها
۲۱۸	۳-۴-۵ بررسی و تصویب طرح‌های شهری
۲۲۴	۵-۵ ضمانت‌های حقوقی در پیاده‌سازی طرح‌های طراحی شهری
۲۲۶	۶-۵ جمع‌بندی معیارهای تحقق‌پذیری و موفقیت‌های طرح‌های طراحی شهری
۲۲۹	خلاصه فصل پنجم
۲۳۱	خودآزمایی چهارگانه‌ای فصل پنجم

فصل ششم: مشارکت مردمی و اجرای پروژه طراحی شهری

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۶ مفهوم و معنای مشارکت

۲-۶ ورود مفهوم مشارکت به نظریه‌های طراحی شهری

۱-۲-۶ برنامه‌ریزی جامع

۲-۲-۶ برنامه‌ریزی ساختاری - راهبری

۳-۲-۶ برنامه‌ریزی مشارکتی

۱-۶ تاریخچه مشارکت

۴-۶ نقش مشارکت

۶-۶ اهداف مشارکت

۶-۶ ویژگی‌های مشارکت

۷-۶ درجات مشارکت

۸-۶ سطوح مشارکت

۹-۶ نظریه‌های مشارکت

۱-۹-۶ جمیز میجلی (۱۹۸۱)

۲-۹-۶ شری ارزستاین (۱۹۹۱)

۳-۹-۶ دیوید دریسکل (۱۹۹۲)

۴-۹-۶ نظریه میانجی‌گری (۲۰۰۴)

۱۰-۶ عوامل زمینه‌ساز و پیش‌نیازهای تحقق مشارکت

۱-۱۰-۶ عوامل زمینه‌ساز مشارکت مردمی

۲-۱۰-۶ پیش‌نیازهای تحقق مشارکت

۱۱-۶ شاخص‌های ارزش مشارکت

۱۲-۶ طراحی شهری مشارکتی

۱-۱۲-۶ طراحی شهری مشارکتی در ایران

۱۳-۶ اهمیت احساس جمعی در طراحی شهری مشارکتی

۱۴-۶ روش‌های طراحی شهری مشارکتی

۱۵-۶ فرایند مشارکت در طراحی شهری

۱۶-۶ نقش مشارکت در تحقق‌پذیری طرح‌های طراحی شهری

خلاصه فصل ششم

خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل ششم

پاسخنامه

منابع